

b) Ceny domácího uhlí jsou v nepoměru k cenám uhlí v jiných státech. Vláda již prohlásila, že je si vědoma tohoto problému, a věnuje mu patřičnou pozornost. Plynulý přísun uhlí vhodné jakosti a obzvláště koksu je velmi důležitý pro zdar prováděných operací. Na plynulosti dodávek závisí další vývoj souvislého plánu.

c) V minulosti trpěl průmysl výkyvy v poptávce. Předložené plány jsou vypracovány na předpokladu, že bude dosaženo v zemi plné zaměstnanosti.

d) Stabilita poptávky by mohla být podpořena obchodní politikou, sjednávající jen takový dovoz, jaký je nezbytný k vyrovnání výroby v Británii.

e) Vzhledem k vysoké ceně kapitálových statků je žádoucí rychlejší provedení odpisů. Přizpůsobení daňové politiky tomuto požadavku by bylo vydatnou pomocí.

f) Měly by být poskytnuty patřičné výhody při opatřování průmyslového zařízení domácího původu a měl by být sjednán dovoz 30.000 tun strojního parku válcoven z USA v hodnotě asi £ 9.000.000.

„План британских промышленников на реконструкцию промышленности черной металлургии.“

Др. юрид. наук К. Штейн.

В статье сообщается о развитии правительственного плана на реконструкцию промышленности черной металлургии Англии. Разбирается правительственный план на национализацию металлургической промышленности, на ее областную стройку, производственные и экспортные планы. В течение 7½ лет британская промышленность черной металлургии, составляющая 40% производительности всей английской промышленности, должна быть реконструирована путем вложения 168 миллионов фунтов стерлингов.

Plan of British manufacturers for the reconstruction of the iron and steel industry.

JUDr. K. Stein.

The present article informs about the Government plan for a reconstruction of the British metallurgical industry. The author analyses the pro-

gram of the Government for the nationalisation of the metallurgical industry, its reconstruction by districts, the conditions required for the production and the export of its products.

During a period of seven years and half the British iron industry representing 40% of the whole British industrial capacity is to be reconstructed at a cost of £ 168,000,000.

Le plan des industriels britanniques pour la reconstruction de l'industrie sidérurgique.

JUDr. K. Stein.

L'auteur rapporte sur l'évolution du plan de gouvernement britannique pour la reconstruction de la sidérurgie britannique. Le projet gouvernemental est discuté en ce qui concerne le projet de nationalisation, le placement des usines dans les différentes régions, les conditions de production et d'exportation. Dans un interval de 7 années et demie les entreprises sidérurgiques britanniques, qui présentent à peu près 40% de l'industrie britannique doivent être reconstruites avec un total de 168,000,000 de livres sterling.

Hospodářská hlídka.

Barevné kovy a světový trh.

Heřman Polák.

338.5:669.2/7

Zatím co před druhou světovou válkou světový trh barevných kovů byl vzorně organisován a opatřování kovů nečinilo zvláštních obtíží, během války jakož i v prvním roce poválečném se situace pronikavě změnila.

Severní Amerika i Anglie sice dominují na trzích barevných kovů jako dříve, zavedly však ostrou kontrolní centralisaci, která je ještě i dnes řízena z Washingtonu, příp. z Londýna.

Severní Americe se podařilo zásobovati spojení za války bez zvláštních poruch všemi hlavními kovy, protože Federal Reserve Corporation prostě zakoupila veškeré kovy, vyskytující se ve všech končinách světa. Svou činnost v tomto směru zahájila již dávno před válkou. Tím se podařilo zajistiti na př. i celou válečnou potřebu cínu. Tento kov se, jak známo, převážně doluje v holandských koloniích ve Východoindickém souostroví, které bylo obsazeno Japonci a jehož těžba následkem váleč-

ných událostí dosud není v plném provozu. Proto i dnes je tento kov vzácnou surovinou, což bude trvati ještě delší dobu.

V Severní Americe je sice distribuce kovů výjma cínu volná, avšak ceny jsou stanoveny úředně.

V Anglii jsou jak ceny tak i distribuce přísně řízeny Ministry of Supply. Washington a Londýn jsou však v úzkém styku a Anglie může svou spotřebu krýti na americkém trhu bez zvláštních obtíží.

Londýnská bursa kovů je od 3. září 1939 doposud zavřena, takže téměř neexistuje volný trh kovů a všechn vývoz je vázán na vývozní povolení.

Exportní povolení pro veškeré kovy vydává v Anglii ministerstvo zásobování, v Kanadě Export board. V USA jest export cínu centralisován v Tin board ve Washingtonu, kdežto měď diriguje Copper Export Association v New Yorku. Tato instituce

není vládní úřad, ale disponuje se svými zásobami pouze v dohodě s vládními kruhy na jedné straně a s americkými výrobci na straně druhé. Ostatní jmenovaná úřední místa projednávají pouze žádosti o přiděly kovů, jež byly podány přímo vládou příslušných zemí, ucházejících se o »alocaci« (příděl).

Dosavadní zásobování našeho státu kovy prováděla UNRRA. UNRRA obdržela seznamy našich požadavků, jež se snažila podle vlastních možností splnit. Lze s povděkem kvitovati, že pomoc byla velmi vydatná a že umožnila nerušený provoz našeho hutnického průmyslu. Tím ovšem bylo opatřování kovů z ciziny více méně automaticky převedeno na tuto instituci, následkem čehož zvláště USA jen zdráhavě umožňuje volný nákup kovů cizině.

I pomoc Sovětského svazu musíme velmi oceniti, neboť nám byla poskytnuta v době skutečné nouze.

Zatím nastaly na světových trzích mimořádné a neočekávané svízelné poměry.

Předně si všechny osvobozené státy, jejichž zásoby byly vydrancovány německým režimem, zajišťovaly, pokud se jim to dařilo, větší množství kovů než kdykoliv jindy. Amerika a Anglie se těší neobyčejné vnitřní konjunktury, která klade mimořádné požadavky na trhy. Stávky v USA a malá uhelná těžba v celém světě snížily produkci kovů proti očekávanému zvýšení. Koloniální hutě jakož i anglické rafinerie, které měly zvýšenou výrobu po celou válku, potřebují nutně rekonstrukce a mnohé z nich mají pouhý zlomek předválečné kapacity. Tím se vysvětluje stálý katastrofální nedostatek kovů a neustále stoupající cenová tendence.

Známy zjev v naší důlní těžbě, že havírů ubývá a že jejich výkonnost klesá, je všeobecný i v celém ostatním světě a proto se usilovně pracuje na zmechanisování těžby nerostů v největší možné míře. Přes tuto snahu potrvá nedostatek kovů a jejich vysoké ceny ještě delší čas.

Výjimku tvoří lehké kovy, kde se situace v poměru k ostatním kovům utvářela opačně. Nejenže výroba stoupla o několik set procent, ale ceny měly dokonce tendenci klesající. Tak na př. hliník stál v roce 1938 £ 100.-, dnes však je jeho cena již £ 67 za 1 angl. tunu a tím je relativně levnější než měď, která dnes stojí asi £ 85.- při tendenci stoupající. Vzhledem ke specifické váze hliníku je tedy tento kov o dvě třetiny levnější než měď. Jisté je, že tento cenový rozdíl musí mít značný vliv na spotřebu mědi. Musíme také přihlížeti k dalším následkům, spočívajícím v tom, že za určitý čas budou měďaři pocítovati tuto konkurenci, což bude mít za následek pokles konsumu mědi a s tím související i pokles její ceny. Nelze ovšem počítati s brzkými a pronikavými změnami cen mědi, avšak reakce se snad může očekávati již během roku.

Hliník se, jak známo, vyrábí zatím jenom z bauxitu, ačkoliv je technicky možné vyráběti jej i z obyčejné hlíny, kterážto výroba však nepřichází v úvahu vzhledem na obrovská ložiska bauxitu, zvláště v Severní Americe ve státech Arkansasu a Tennessee, která jsou téměř nevyčerpatelná.

Protože se zde bauxit vyskytuje na povrchu, jeho získávání je velmi snadné a vysoce zmechanisovaná zařízení pro nakládání přímo do vagonů tvoří minimální položku v celkové kalkulaci výrobních nákladů. Vybudováním obrovských hydrocentrál v Tennessee a Kanadě je zaručena levná elektrická energie, která je hlavní složkou výrobních nákladů a sotva by ji některý jiný stát na světě mohl vyráběti levněji. Mimo to se v posledních letech začalo používat syntetického kryolitu, čímž se výroba stala nezávislou na dodávkách přírodního kryolitu z Gronska.

Co se týká hořčíku, jeho očekávané široké používání zřejmě zklamalo a nezdá se, že by tento moderní kov nabyl onoho významu, jaký se mu za války předpovídal, neboť jinak si nelze vysvětliti opatření Severní Ameriky, provedené začátkem tohoto roku, jež pro zajímavost uvádím, aby byly osvětleny problémy ve výrobě tohoto kovu.

Před vypuknutím války byly v Americe tři soukromé podniky, vyrábějící hořčík, jejichž celková výrobní kapacita činila 30.000 tun. Za války zřídila vláda USA ještě dalších 13 továren, čímž byla produkce zvýšena devítinásobně. Po válce byl provoz sedmi z těchto továren okamžitě zastaven a investice, činící \$ 264.000.000, byly odepsány. Jejich výrobní náklady převyšovaly výrobní náklady soukromohospodářských tří podniků, které činily pouhých 12 cts na 1 libru kovu. Zbývajících 6 továren nemá však býti likvidováno a mají se udržovati pro případ potřeby. Kdyby se těchto 6 továren s původními třemi podniky uvedlo do provozu, činila by výrobní kapacita 127.000 tun hořčíku, takže by dosavadní jeho potřeba nepřevyšovala 25 % uvedené kapacity.

Protože výroba hliníku i v USA a v Kanadě stoupla asi ve stejném poměru, lze předpokládati, že světová výroba tohoto kovu je 8—10 krát větší než v roce 1937. Z těchto čísel lze vyvoditi závěr, že lehké kovy budou v příštích letech úspěšně konkurovati jak mědi, tak v některých případech i oceli.

Vývoj cen.

Téměř po celou válku byly ceny kovů udržovány kontrolními spojeneckými úřady na stejné výši. Ceny byly takové:

měď elektrolytická	£ 62 / - / -	za 1 angl. t.
zinek elektrolytický	„ 32 / 15 / -	„
zinek hutní	„ 31 / 5 / -	„
olovo hutní	„ 30 / - / -	„
hliník	„ 85 / - / -	„
antimon	„ 90 / - / -	„
hořčík	„ - / 1 / 6	za 1 lbs.

Po skončení války byly upraveny ceny olova na £ 39 / - / - a antimonu na £ 125 / - / -, kdežto ceny ostatních kovů zůstaly nezměněny. V dubnu 1946 byla oficiálně zvýšena cena mědi o £ 10 / - / -, zinku o £ 7 / - / -, olova o £ 15 / - / -, kdežto cena hliníku byla dne 1. května t. r. snížena na £ 67 / - / -.

Tyto ceny platí ovšem jen pro vnitrozemský obchod v Anglii a v dominiích, kdežto ceny exportní

jsou mnohem vyšší. Při tom závisí vývoz kovů na svolení ministerstva zásobování, které však vývoz surových kovů téměř úplně znemožňuje. Případné nákupy v Londýně lze ovšem provádět za USDolary, podaří-li se nalézt nahodilou partii z druhé ruky.

Amerika dosud neuveřejnila své oficiální ceny surových kovů a důvody, proč se tak nestalo, nejsou ještě známy. Ceny, jak jsou udávány dnes v USA, jsou asi tyto:

kg	
měď elektrolytická loco N. York	14.50 ct (Kčs 16.50)
zinek elektrolytický „ „	9.25 „ („ 10.20)
zinek hutní . . . „ „	8.20 „ („ 8.90)
zinek hutní raf. . . „ „	8.40 „ („ 9.25)

olovo hutní loco Tampico . . .	8.75 ct („ 9.60)
cín 99.9 cif Rotterdam . . .	52.— „ („ 57.40)

Poptávka je neobyčejně čilá, zásoby jsou nepatrné. Černý trh v exportu je značný a přináší šťastným spekulantům obrovské zisky.

K ilustraci zvýšené spotřeby kovů v USA uvádím spotřebu kovů v prvním čtvrtletí r. 1945 a 1946, vše v tunách:

zinek	45.411 — 50.653
olovo	51.517 — 55.426
nikl	3.949 — 5.421
kandium	1.265 — 1.490
cín	4.421 — 5.421
měď	data nejsou k dispozici.

Normalizační hlídka.

O číselnou soustavu značení kovů.

Ing. Frant. Juliš, ředitel Čs. N. S., Praha.

003.62:025.41:669.1/8

Jedna z prvních prací, kterou Československá normalizační společnost zařadila do svého pracovního programu ihned po našem osvobození, byla soustavná revize norem ocelového materiálu, barevných a lehkých kovů a jejich slitin. Za okupace byly tyto normy, jež dosud platí, převzaty z německých norem DIN, které plně nevyhovovaly našim potřebám. Zároveň bylo nutno vyřešit i otázku náhradních materiálů, užívaných za války, a přezkoumat jakost a počet druhů normalizovaných ocelí a jiných kovů a při tom se zabývat i otázkou jednotného značení jakožto důležitého předpokladu pro soustavnou normalizaci materiálu vůbec. Všechny tyto úkoly se nyní řeší v odborné komisi pro jakost oceli a v jejích několika pracovních skupinách pro oceli stavební, strojní a ušlechtilé a v komisi pro neželezné kovy a jejich slitiny; subkomise pro slitiny hliníku svoje práce v podstatě již ukončila.

Vypracováním jednotné soustavy značení kovů se zabývá zvláštní komise, již byla předložena řada návrhů na novou soustavu značení, a to jak kombinovaného (písmena a číslice), tak výlučně číselného. Návrh kombinovaného značení, který předložily Československé hutě, odpovídá v podstatě soustavě, jaká byla zavedena v čs. normách před rokem 1939. Vypracování soustavy číselné bylo svěřeno zvláštní pracovní skupině, v níž se projednávaly návrhy předložené Čs. zbrojovkou Brno, Českomoravskými strojírnami, Závodem Rudý Letov, Českou zbrojovkou, Avii a Vědeckým technickým ústavem. Tato pracovní skupina se zabývala nejen značením oceli, ale i ocelové litiny, litiny šedé a temperované, barevných i lehkých kovů a příslušných slitin. Návrh, vypracovaný v několika schůzích, bude nyní předmětem dalšího jednání s ostatními zájemci. Se zřetelem k praktickým zkušenostem se navrhuje, aby se čísla označovaly nejen kovy, ale i všechny technický materiál vůbec. Označování čísla je po názoru pracovní skupiny nejjednodušší, nejlépe vyhovuje požadavkům, kladeným na jednoznačnost, a je zvláště výhodné pro účtovací stroje. Zásadně se stanoví, že pro označování všech materiálů má

být zachován stejný počet číslic. Navrhuje se číslo pětimístné, kterým lze označiti všechny druhy a jakosti materiálu.

První číslice v tomto pětimístném čísle znamená hlavní skupinu materiálu. Navrhuje se rozdělit všechny užívané technické materiály do těchto deseti hlavních skupin:

- 1 = oceli,
- 2 = ocelová litina, šedá litina, temperovaná litina,
- 3 = barevné kovy a jejich slitiny,
- 4 = lehké kovy a jejich slitiny,
- 5 = dřevo,
- 6 = guma, kůže, textilie, papír, asbest,
- 7 = tvrzené a netvrzené umělé hmoty,
- 8 = barvy, laky, oleje, lepidla, tmely,
- 9 = kámen, zeminy, porcelán, sklo,
- 0 = paliva a nezařazené hmoty.

Pětimístné číslo má určitou odbornou náplň, která se řídí povahou příslušné skupiny a potřebami výroby i spotřeby. U kovů je pětimístným číslem označen základní (výchozí) materiál - ingot. Za pětimístným číslem následují příp. další číslice, oddělené od pětimístného čísla tečkou. Navrhuje se, aby první číslice za tečkou značila vždy stav materiálu, v jakém se dodává na sklad. Pracovní skupina uvažovala o těchto prvních číslicích za tečkou a navrhuje:

- 0 = stav přírodní,
- 1 = normalizačně žíhaný,
- 2 = (neobsazeno),
- 3 = žíhaný,
- 4 = kalený,
- 5 = zušlechťený,
- 6 = (neobsazeno),
- 7 = za studena zpracovaný,
- 8 = (neobsazeno),
- 9 = zpracovaný podle zvláštních předpisů.

Na základě těchto zásadních směrnic pracovala podrobně pracovní skupina číselné označování ocelí a jiných kovů a slitin.

Pokud jde o *číselné značení ocelí*, značí *první číslice* v pětimístném základní skupině hlavní třídu technického materiálu, v daném případě 1 = ocel. Druhou číslicí se blíže označují jednotlivé druhy ocelí se zřetelem k jejich chemickému složení, a to:

- + 0 + + + = obyčejné konstrukční oceli uhlíkové (stavební, strojní),